

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

2. Про недержавне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-15>

Кондрацький О. М.,

*аспірант кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи*

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Науковий керівник: Євмешкіна О. Л.,

доктор наук з державного управління, професор,

*професор кафедри публічного управління,
туризму та готельно-ресторанної справи*

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

НООСФЕРНА УРБАНІСТИКА ЯК НОВА МОДЕЛЬ ОСМИСЛЕННЯ СУЧАСНОГО МІСТА

Сучасне місто у XXI столітті вже не може розглядатися виключно як просторово організована територія з набором інфраструктурних, адміністративних і соціальних функцій. Воно перетворюється на складну багаторівневу систему, у якій взаємодіють матеріальні, інформаційні, культурні, комунікативні та символічні компоненти. У зв'язку з цим виникає потреба в новій парадигмі осмислення міського розвитку, здатній поєднати філософські, технологічні, соціокультурні та архетипні підходи. Однією з таких парадигм виступає ноосферна урбаністика.

Теоретичною основою цього підходу є концепція ноосфери В. І. Вернадського, відповідно до якої людський розум стає провідною силою еволюції біосфери. У міському контексті це означає, що місто постає як середовище концентрації інтелектуальної діяльності, суспільної комунікації, інфраструктурної організації та культурного смислотворення. Таким чином, урбаністичний простір можна трактувати як форму організації колективного розуму, що перетворює природне і соціальне середовище через знання, свідомість і технології.

Суттєвим для розуміння сучасного міста є також аналітичний підхід, представлений працями Б. Рассела і Л. Вітгенштайна. Він дозволяє розглядати місто як логіко-семіотичну систему, що функціонує через знаки, мову, комунікацію та правила взаємодії. У цьому аспекті місто може бути прочитане як текст, де архітектурні форми, транспортні маршрути, громадські простори й символічні центри виступають елементами знакової системи. Такий підхід є особливо продуктивним в умовах сучасної цифрової урбаністики, коли фізичний простір все більше доповнюється цифровими платформами, мережами й інтерфейсами.

Екзистенційний вимір міського простору розкривається через філософію М. Гайдеггера, який трактував простір як пережите буття людини. У сучасному місті цей досвід набуває нової складності під впливом цифровізації, віртуалізації та трансформації комунікативних практик. Людина вже не існує лише в межах фізичного середовища, а живе в гібридному просторі, де поєднуються матеріальна присутність, цифрова взаємодія та символічне освоєння реальності.

Сучасні трансформації міста доцільно осмислювати також крізь призму концепції четвертої промислової революції К. Шваба. Злиття фізичного, цифрового та біологічного вимірів зумовлює появу нових урбаністичних моделей, заснованих на смарт-інфраструктурі, аналізі даних, штучному інтелекті та кіберфізичних системах. Разом із тим концепція «15-хвилинного міста» К. Морено і практичні підходи А. Ідальго демонструють, що технологічне оновлення міста має поєднуватися з принципами доступності, близькості, поліцентричності та підвищення якості життя.

Особливе значення в межах ноосферної урбаністики має архетипний вимір міського простору, обґрунтований на основі аналітичної психології К. Г. Юнга. Архетипи як універсальні структури колективного несвідомого виявляються у символічних центрах міста, його сакральних місцях, маршрутах, публічних просторах і формах соціальної взаємодії. Центральні площі, сакральні споруди, транспортні комунікації, житлові райони та периферійні зони можуть бути осмислені як прояви архетипів Центру, Шляху, Дому, Тіні, Матері, Мудреця чи Героя. Такий підхід дає змогу глибше зрозуміти не лише просторову організацію міста, а й його вплив на колективну ідентичність, емоційну сферу та культурну пам'ять.

Важливий внесок у розвиток цієї проблематики здійснюють українські дослідники. О. В. Сосніна аналізує соціокультурний вимір урбаністичних трансформацій, І. М. Тищенко розглядає місто як текст і семіотичну систему, М. М. Габрель обґрунтовує роль просторової організації в урбаністичному розвитку, Н. Р. Нижник акцентує увагу на цифровому вимірі публічного управління, а Т. В. Плахтій досліджує сакральний простір міста як носій культурної пам'яті та символічних кодів. У сукупності ці підходи дають можливість розглядати сучасне

місто як багатовимірну структуру, у якій взаємодіють раціональні, технологічні, екзистенційні, символічні та архетипні рівні.

Висновки. Отже, ноосферна урбаністика постає як цілісна парадигма осмислення сучасного міста, що дозволяє об'єднати філософські, технологічні та архетипні підходи до аналізу урбаністичного простору. У межах цієї парадигми місто є не лише матеріальним чи соціальним утворенням, а складною ноосферною системою, де взаємодіють розум, мова, технології, екзистенційний досвід і колективне несвідоме. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на розроблення прикладних моделей ноосферного розвитку міст в умовах цифрових трансформацій і глобальних соціокультурних викликів.

Список використаних джерел:

1. Вернадський В. І. Декілька слів про ноосферу. *Успіхи сучасної біології*. 1944. Т. 18. № 2. С. 113–120.
2. Russell B. *The Philosophy of Logical Atomism*. London : George Allen & Unwin, 1918. 300 p.
3. Wittgenstein L. *Philosophical Investigations*. Oxford : Blackwell, 1953. 232 p.
4. Heidegger M. *Being and Time*. New York : Harper & Row, 1962. 589 p.
5. Schwab K. *The Fourth Industrial Revolution*. Geneva: World Economic Forum, 2016. 192 p.
6. Moreno C. *La ville du quart d'heure*. Paris : Éditions de l'Observatoire, 2020. 160 p.
7. Hidalgo A. *Paris en commun: Urban policy and reforms*. Paris : Ville de Paris, 2020. 120 p.
8. Jung C. G. *The Archetypes and the Collective Unconscious*. Princeton : Princeton University Press, 1968. 451 p.
9. Сосніна О. В. Урбаністичні трансформації: соціокультурний вимір міста. Київ : Логос, 2018. 320 с.
10. Тищенко І. М. Місто як текст: семіотика урбаністичного простору. Харків : ХНУ, 2015. 280 с.
11. Габрель М. М. Просторова організація міста та урбаністичний розвиток. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. 400 с.
12. Нижник Н. Р. Державне управління в умовах цифрових трансформацій. Київ : НАДУ, 2020. 350 с.
13. Плахтій Т. В. Сакральний простір міста: культурологічний аналіз. Київ : КНУКиМ, 2016. 290 с.